

تحلیل محتوایی مضامین مربوط به مردن در نفرین‌های مرسوم در زبان فارسی

چکیده

نفرین بخش جدایی‌ناپذیر از زبان و فرهنگ عامیانه به‌شمار میرود؛ ولی غیر از جمع‌آوری نفرین‌ها و نکات پراکنده درباره آن‌ها، بررسی زبان‌شناختی زیادی تاکنون درباره گونه‌ها، کاربردها و آثار آن‌ها انجام نشده است. نفرین و لعن برای طرد فرد، اگر از طرف خداوند باشد در آخرت به معنای عقوبت و در دنیا به معنای انقطاع از قبول رحمت الهی است. اگر از طرف انسان باشد به معنای درخواست ضرر غیر است و یکی از نمونه‌های بارز آن نفرین برای مرگ دیگری است. پژوهش حاضر به منظور جمع‌آوری نفرین‌های مرگ از منابع و فرهنگ‌های مختلف، بررسی آن‌ها از نظر محتوایی و طبقه‌بندی و بحث درباره آن‌ها، انجام شد. روش تحقیق مورد استفاده روش توصیفی-تحلیلی تحلیل محتوا با کدگذاری محوری نفرین‌های مرگ و استخراج مضامین موجود بود. با بررسی تمام نوع و نمونه‌های (Type-Token) موجود در فرهنگ‌های زبان عامیانه، در مجموع 94 نوع نفرین با مضمون مرگ جمع‌آوری و تحلیل شد. بر اساس تحلیل محتوا چهارده مضمون در نفرین‌ها از جمله: نیست و نابود شدن، غسل میت، جوان‌مرگی و... مشخص شد. در بین این مضامین، بیشترین فراوانی از آن طبقه نیست و نابود شدن، با فراوانی 25 داده و کمترین آن‌ها با 1 داده مربوط به نفرین‌های عزا، سنگ قبر و عمر کوتاه بود. مضامین غسل میت، عزا، سنگ قبر، مجلس ختم، دفن شدن و لباس عزا در مجموع با 28 نوع از 94 داده، نفرین‌هایی هستند که در رابطه با فرهنگ جوامع فارسی زبان قابل بررسی‌اند. پژوهش‌های آتی می‌توانند تواتر استفاده و آثار این مضامین را در کاربردهای عینی آنان در محاوره روزمره بررسی کنند.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ فارسی، نفرین، مرگ، تحلیل محتوا

1. مقدمه

ادبیات عامیانه بخش عمده‌ای از فرهنگ و ادبیات فارسی است و به دلیل اینکه پدیدآورندگان و مخاطبان اصلی‌اش مردم اند، گسترده‌گی آن غیرقابل انکار است. بر این اساس گفتار مردم یک جامعه و کنش‌های گفتاری آنان در مشخص نمودن اهداف و آرمان‌های یک جامعه نیز تأثیرگذار است. به عقیده ترادگیل افرادی که در یک جامعه زبانی نسبتاً باثبات زندگی می‌کنند و به طور کلی رفتار اجتماعی منظمی دارند معمولاً پیام‌ها و افکار و احساسات خود را به وسیله زبان مشترکی به یکدیگر منتقل می‌نمایند. (مدرسی، 1391: 23) زبان نقشی اساسی در پایه‌ریزی دستگاه افکار و اندیشه‌ها یا تئوری‌هایی که انسان به جهان تحمیل می‌کند، دارد. (فاولر، 1395: 50). و به عنوان یک پدیده اجتماعی ارتباط تنگاتنگی با ساخت اجتماعی و نظام ارزش‌های جامعه دارد. (ترادگیل پیتز 1376: 25) درحقیقت «خصلت اجتماعی زبان آن را با بسیاری از پدیده‌ها، روندها و عوامل اجتماعی-فرهنگی پیوند می‌دهد و این همبستگی یا پیوستگی به حدی است که برخی زبان را (و در واقع واژگان زبان) را آینه‌ای دانسته‌اند که پدیده‌ها و دگرگونی‌های مختلف اجتماعی-فرهنگی جامعه را به نوعی در خود منعکس می‌سازد.» (مدرسی، 1391: 23 به نقل از ترادگیل)

1.1. بیان مسئله

«زبان همواره به عنوان نشانی کلیدی از هویت اجتماعی ما عمل می‌کند» (چندلر، 1386: 226) درواقع «زبان مرکز فرآیندی اجتماعی و ابزاری بسیار مؤثر در نشانه‌گذاری مقوله‌های اجتماعی به شمار می‌رود. نقش آشکار زبان توضیح فاصله‌گذاری‌هایی است که فرهنگ به انجام آن نیاز دارد؛ ولی از این هم فراتر می‌رود. زبان صرفاً کلماتی برای مفاهیمی که از پیش وجود دارند فراهم نمی‌کند بلکه اندیشه‌ها را تبلور و استواری می‌بخشد.» (فاولر، 1395: 50) «معانی کلمات در هر زبان مخزن دانش جافتاده جامعه است. کودک ارزش‌ها و دل مشغولی‌های فرهنگ جامعه خود را بیشتر از راه یادگیری زبان می‌آموزد؛ زیرا زبان ابزار اصلی اجتماعی شدن است، یعنی همان فرآیندی که با آن شخصیت فرد خواه و ناخواه در قالب نظام جافتاده باورهای جامعه‌ای که در آن به دنیا آمده است شکل می‌گیرد. زبان هم منبع دانش است و هم امکان انتقال دانش را از فردی به فرد دیگر فراهم می‌آورد. انتقال باور عمومی که "عرف" نامیده می‌شود از راه

زبان به میزان زیادی از طریق روزمره ترین گفتمان ها صورت می گیرد.» (همان: 51-52) زبان صرفاً دانشی درونی و منفعل نیست؛ بلکه فعالیتی است که در حجم بالای گفت و شنودها و خواندن و نوشتن‌ها مجموعه‌ای از ایده‌ها و اندیشه‌های نشانه‌گذاری شده را پیوسته مورد ارزیابی و تایید قرار می‌دهد. (فاولر، 1395: 65) به عقیده ورف و سایر، نظریه پردازان زبان شناسی، «زبان هسته اصلی فرهنگ را تشکیل می‌دهد و تعیین کننده افکار و تصورات افراد می باشد.» (فلاح رفیع، 1390: 20)

بدون شك رد پاي فرهنگ و روحيات اهالي هر جامعه زباني را مي‌توان در زبان آنان يافت، با توجه به رابطه متقابل فرهنگ و زبان مي‌توان با فرهنگ كاوي زبان، از نظام فكري و فرهنگي جامعه آگاه شد. (پيشقدم، 1393: 47، به نقل از پيشقدم 1391). نفرين‌ها به عنوان يك بخش از زبان و فرهنگ عاميانه جامعه قابل بررسي است. نفرين و «لن به معنای طرد و دور کردن با غضب است. لن اگر از طرف خداوند باشد در آخرت به معنای عقوبت و در دنیا به معنای انقطاع از قبول رحمت و توفيقش است؛ و اگر از طرف انسان باشد به معنای دعا و نفرين و در خواست بر ضرر غير است.» (راغب اصفهانی، 1412: ذیل لن)

هدف از انجام این پژوهش طبقه بندی محتوایی نفرین‌های مربوط به مردن و تحلیل محتوای آن‌ها به منظور دستیابی به رابطه نفرین با فرهنگ مردم جامعه است. در این پژوهش برآنیم به سؤالات زیر پاسخ دهیم:

1. گونه‌های مختلف نفرین مرگ بر اساس طبقه بندی محتوایی کدامند؟
2. کدام گروه نفرین‌های مرگ از نظر محتوا گسترده‌ترند؟
3. کدام گروه نفرین‌های مرگ در ارتباط با فرهنگ و اعتقادات مردم جامعه است؟

1.2. پیشینه تحقیق

پیشینه این پژوهش در دو دسته ذکر می‌گردد، دسته اول معرفی کتاب‌ها و فرهنگ‌هایی است که به جمع‌آوری نفرین‌ها به عنوان یک بخش از فرهنگ و زبان عامه پرداخته و دسته دوم منابعی است که به طور خاص به تحقیق در زمینه نفرین پرداخته اند.

امینی(1353) در "فرهنگ عوام"، نفرین‌ها را در کنار دیگر واژه‌ها و اصطلاحات عامیانه چون دشنام‌ها و تحقیرها و ... معنا می‌کند. در "کتاب کوچه" شاملو(1397) به جمع‌آوری واژه‌ها و اصطلاحات، مثل‌ها، دشنام‌ها و نفرین‌ها و ... و معناکردن آن‌ها پرداخته است. "فرهنگ لغات عامیانه" نجفی(1378)، از دیگر فرهنگ‌هایی است که می‌توان نفرین‌های فارسی را در آن مشاهده کرد. انزایی‌نژاد و ثروت(1377) نیز در "فرهنگ معاصر" به معنای لغات و ترکیبات عامیانه و واژه‌های نو و متداول در آثار نویسندگان معاصر فارسی پرداخته‌اند. نفرین‌ها در "فرهنگ لغات عامیانه" از جمالزاده (1382) نیز در کنار دیگر واژه‌های عامیانه معنا میشوند.

همچنین برخی مقالات با موضوع نفرین انجام گرفته است که در زیر به آنها اشاره می‌شود:

پیشقدم و دیگران(1393) در مقاله «نگاهی جامعه‌شناختی به کنش گفتار نفرین: مقایسه زبان‌های فارسی و انگلیسی» با بررسی 200 فیلم فارسی و انگلیسی به بررسی کنش گفتار نفرین در جامعه و فرهنگ ایرانی و انگلیسی با توجه به مدل هایمز پرداخته، ارتباط آن را با جنسیت بیان می‌کنند. همچنین بافت‌های مختلفی که کنش گفتار نفرین در آنها به کار برده شده‌اند، تحلیل می‌شوند و سپس، به کاربردهای آن کنش پرداخته می‌شود.

دهرامی و فهیمی پور(1396) در مقاله «آفرین و نفرین در آثار ایرانی باستان و میانه» وجوه مختلف آن را در آثار دوران پیش از اسلام بررسی کرده‌اند. در این مقاله انواع دعا و نفرین استخراج و از جنبه‌هایی مانند نقش آن در پیشبرد کارها، اهداف، درخواست‌کنندگان، بلا یا نعمتهای درخواست شده، کارکردها و جنبه‌های بلاغی آن بحث می‌شود و نتیجه می‌گیرد که دعا و نفرین در آثار فارسی پیش از اسلام است تا جایی که در نخستین آثار ایرانی نیز انعکاس یافته است؛ در اوستا موجودات یا صاحبان صفات اهریمنی نفرین و اهورایی مورد دعا واقع شده‌اند. در کتیبه‌های هخامنشی نیز نفرین و دعا با کارکردهای مختلفی انعکاس یافته‌است.

قنبری عدیوی (1386) آفرین و ناآفرین را در فرهنگ مردم بختیاری بررسی می‌کند. در این پژوهش میدانی به عبارتهای کوتاه و روزمره در زندگی عشایر بختیاری که در مقام دعا یا نفرین مورد استفاده قرار

می‌گیرد، توجه می‌شود. نویسندگان نفرین‌ها را تصویری از مبحث مهم مردم‌شناسی معنوی می‌دانند که می‌تواند به خاستگاه و عناصر واژگانی در فولکلور بختیاری اشاره کند.

اما تاکنون تحقیقی که به تحلیل محتوای نفرین‌های مرگ به روش تحلیل کدگذاری بپردازد، صورت نگرفته است. این مقاله هم از نظر جمع آوری داده و هم از نظر روش در این موضوع تازگی دارد.

1.3. روش انجام تحقیق

برای جمع آوری داده‌های این پژوهش کتاب فرهنگ کوچه، فرهنگ عوام، فرهنگ عامیانه، فرهنگ معاصر و فرهنگ لغات عامیانه بررسی و نفرین‌های مرگ استخراج شد. ضمن تنظیم الفبایی آنها، موارد تکراری حذف و 94 نفرین مشخص گردید. هر نفرین به عنوان یک واحد تحلیل به دقت توسط دو نفر از پژوهشگران خوانده و براساس محتوا و مضمون آن کدگذاری و طبقه‌بندی شد. برای اطمینان از روایی کدگذاری و طبقه‌بندی، داده‌ها مقایسه و در مواردی که تناقض در کدگذاری دیده می‌شد، بررسی مجدد با حضور پژوهشگر سوم به تصویب نهایی کمک می‌کرد. «تحلیل محتوا یک فرآیند مکانیکی و فنی نیست؛ بلکه فرایندی از استدلال استقرایی، تأمل و نظریه پردازی است.» (سید امامی، 1386: 462) «پژوهشگر در تحلیل محتوای خود به دنبال شناخت عوامل مختلفی است که شامل خطوط کلی بر فکر، اندیشه، جهان بینی، دنیای ذهنی و نگرش‌های ایده‌آلیستی صاحب محتوای آن می‌باشد.» (ساروخانی، 1382: 286-290) تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر به روش کدگذاری انجام گرفت. «کدگذاری در تحلیل محتوا بر اساس مفاهیم و معانی مورد نظر و عملیاتی نمودن متغیرها صورت می‌گیرد، بنابراین محقق به پالایش مفاهیم می‌پردازد و ارتباط موجود میان مفاهیم را به دست می‌آورد. و از طریق کدگذاری یا طبقه‌بندی مفاهیم مورد نظر، به عملیاتی نمودن بررسی محتوا دست می‌یابد» (ارل بی، 1384، ج 2: 663-774)

در این پژوهش هر نفرین به روش تحلیل محتوا در سه سطح بررسی شد. در سطح اول، محتوای هر نفرین به صورت جزئی نوشته شد. در سطح دوم کدگذاری اولیه بر مبنای محتوای نفرین با ضریب توافق قابل قبول کدگذاران انجام گرفت. در مرحله سوم، نفرین‌ها بر اساس

کدهای مشترک، شاخه‌بندی شد و در این مرحله به واکاوی محتوای هر شاخه گروه نفرین مرگ و ارتباط آن با ایدئولوژی و فرهنگ صاحبان آن پرداخته شد.

قابل ذکر است که نفرین‌ها در برخی از کتب فرهنگ به صورت مصدر آمده بود و در برخی به صورت خطابی؛ این دو را یکسان دانسته و یک بار در شمارش آورده‌ایم. مثلاً "گور به گور شده" یا "پریر زده" در برخی فرهنگ‌ها به شکل مصدری "گور به گور شدن" یا "پریر زدن" آمده که ما صورت مفعولی آن را با شکل مصدری یکسان دانسته، یک بار در شمارش آورده‌ایم.

2. بحث

کلمه "نفرین" اغلب با طیف وسیعی از معانی به کار می‌رود. مطابق فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد، تعریف نفرین گفتاری یا عبارتی است در قبال شخص یا چیزی تا شرارت یا بدی غیرفیزیکی، انتقام الهی، یا سرنوشت بد و غیره بیان شود. مطابق فرهنگ‌نامه انگلیسی مختصر آکسفورد، "نفرین" درخواست کمک از یک قدرت ماورایی برای صدمه زدن به کسی یا چیزی است که علت آسیب یا بدبختی بوده و پاسخ کلمه یا عبارت توهین آمیزی است که قبلاً استفاده شده و نوعی ابراز خشم یا دلخوری است. هیوز (2015: 114-115) معتقد است "نفرین" توسل به یک قدرت فوق طبیعی برای وارد کردن صدمه یا شر به یک شخص خاص است و اکنون مفهوم تعمیم یافته‌ای از زبان بی‌ادبانه و نا عادلانه حاکی از انزجار، عصبانیت یا تعجب، به خصوص در فرهنگ انگلیسی آمریکایی است. جی در کتاب خود به نام "چرا ما نفرین می‌کنیم" (2000: 9) معتقد است که نفرین نشان‌دهنده یک عمل روانشناختی و روانی-اجتماعی است. نفرین، به چندین نوع استفاده از گفتار توهین‌آمیز اشاره دارد. از نظر فنی، آرزوی صدمه زدن به شخص می‌کند. (مثلاً گنگ شدن و مردن). به طور جامع نفرین دسته‌هایی مانند فحش، مبهم‌گویی، بدگویی، کفر، نامگذاری بد، توهین، پرخاشگری کلامی، زبان تابو، گفتار بد، شعارهای قومی-نژادی، زبان ابتذال، و زبان عامیانه پراکنده‌گویی را در برمی‌گیرد. جی (2000: 9-10) می‌افزاید: نفرین عبارت است از قدرتی عاطفی و توهین‌آمیز که گوینده را قادر می‌سازد تأثیری عاطفی بر شنونده بگذارد که می‌تواند

مثبت یا منفی باشد. اصطلاحات نفرین، کلمات کثیف، کلمات تابو، گفتار توهین آمیز، قسم خوردن بد و غیره در این تعریف گنجانده شده‌اند. برخی از دانشمندان مثل اندرسون و ترادگیل نفرین را در زبان مدرن مثبت می‌دانند؛ چون معتقدند اگر در این نوع زبان همه چیز بد بود و چیزی جز بد نبود، مردم استفاده از آن را تا به حال متوقف کرده بودند و در نهایت آن‌ها ناپدید می‌شدند (اندرسون و ترادگیل 1992: 8). استمرار استفاده از نفرین به ویژه در فرهنگ ایرانی نیازمند بررسی تحقیقی و توضیحات علمی زبانشناختی است.

2.1. نفرین و فرهنگ

از نظر مبانی نظری زبانشناختی، نفرین و ناسزا بخشی از پدیده عمومی‌تر ادب کلامی است، که در مدل براون و لوینسون شرح داده شده است. سیستم‌های ادب کلامی در زبان یک واقعیت زبانی جهان‌شمول است، به این معنی که در حال حاضر هیچ زبان زنده یا منقرض شده‌ای در جایی شناخته نشده است که ادب و بی ادبی شامل نفرین در آن به طور شفاهی و کلامی بیان نشده باشد (دانا، 2014: 97). در مدل براون و لوینسون چارچوب بیان ادب قادر است هم جهانی بودن این پدیده و هم تفاوت‌های فرهنگی بین زبان‌ها را توضیح دهد چون علیرغم جهان‌شمول بودن نوع جلوه‌های بیرونی ادب و بی ادبی و نفرین و مانند آن نیز در نظر گرفته می‌شود. با انجام این کار، این دو دانشمند به مفهوم زبانشناختی کاملاً انتزاعی آبروی کلامی که برای اولین بار توسط اروینگ گافمن شرح داده شده است متوسل شدند. آبروی کلامی از انواع خاص خواسته‌های زبانی در تعامل با یکدیگر است که دو حالت تقابلی تهدید کننده (چهره منفی) و محترمانه و تاییدکننده (چهره مثبت) دارد و این اسکلت کلی، جهانی است. در هر جامعه خاص بسته به فرهنگ، راهکارها می‌تواند متفاوت باشد (براون و لوینسون 1987). توهین و نفرین با پیشرفت زبان‌ها و تمدن‌ها تغییر می‌کنند و زمینه‌های نو برای تجزیه و تحلیل چند رشته‌ای را ایجاد می‌کنند که می‌تواند جامعه‌شناسی، جنسیتی و زبان شناختی باشند.

مردم برای ابراز احساس خشم، در زندگی روزمره خود از نفرین استفاده می‌کنند و نارضایتی، ناامیدی، حتی نارضایتی از کارها را نشان می‌دهند. نفرین (و زبان توهین آمیز، بدگویی، کلمات بد، کلمات آشوب، کلمات نفرین، کلمات سوگند و غیره) به طور ذاتی بخشی از

کاربردهای زبانی روزمره ما را تشکیل می‌دهد و یا خود ما از آن استفاده می‌کنیم یا به سادگی و به وفور آن‌ها را در اطراف خود در مکالمات، تلویزیون یا رادیو، یا خواندن کتاب، روزنامه‌ها و اینترنت و به خصوص در وب سایت‌ها و رسانه‌های اجتماعی می‌شنویم. نفرین در بیشتر موقعیت‌های اجتماعی نامناسب یا بسیار غیرقابل قبول تلقی می‌شود. در زمینه‌های مربوط به قسمت‌های بدن (به خصوص "مناطق خصوصی")، مذهب، قومیت، جنسیت، فعالیت‌های جنسی، عملکردهای بدن یا هر چیز دیگری که مربوط به یک جامعه خاص باشد، فرهنگ توهین آمیز یا نامناسب خواهد بود. به هر حال، در گذشته استفاده شده و هنوز هم در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد. فرقی نمی‌کند جنسیت، سن یا مکان افراد در مکالمات روزمره چه باشد. لعنت و نفرین و "زبان بد" استفاده می‌شود. (باگاتین، 2019)

2.2. نفرین در فرهنگ اسلامی-ایرانی

نفرین از نظر لفظی از کلمه نفی «نه» یا «نا» و «آفرین» ترکیب یافته است (ن.ک: معین، 1380: ذیل نفرین) دهخدا، واژه "نفرین" را ضد آفرین و به معنای دعای بد می‌داند (دهخدا، 1370: ذیل نفرین) در فرهنگ سخن "نفرین" به معنای دعای بد برای مرگ، ناکامی و بدبختی کسی یا چیزی آمده است. (انوری، 1382: ذیل نفرین) همچنین به معنای راندن و دور کردن همراه با ناراحتی است. که از جانب خدا به معنای قطع رحمت و توفیق دنیوی و عذاب اخروی است. و از سوی انسان، نوعی نفرین و بدخواهی برای دیگری است. (راغب، 1412: ذیل لعن)

در دین اسلام لعن و نفرین کردن مذموم است. نراقی می‌گوید: «لعن کردن کسی جایز نیست مگر اینکه صاحب شرع لعن او را تجویز کرده باشد و آنچه در شرع تجویز شده، لعن بر کافران و ظالمان و فاسقان است، چنانکه در قرآن وارد شده است (سوره‌های بقره آیه 89؛ اعراف آیه 44؛ مؤمن آیه 52).» (1389: 385) امام محمدباقر(ع) فرمودند: «چون لعنت از دهان کسی بیرون آید، میان او و آن شخص که بر او لعنت شده تردد می‌کند اگر آن شخص مستحق لعن باشد به او متعلق می‌شود و اگر نباشد به صاحبش برمیگردد.» (نراقی، 1393: 265)

در فرهنگ ایرانی، زبان بد موضوعی ظریف است و در این جامعه دینی، فحش دادن و نفرین کردن چیزی است که بنا به انتظار باید از آن

دوری کرد. استفاده از زبان بد به طور کلی توهین آمیز، مبتذل، نامفهوم و یا کفر آمیز است؛ ولی ایرانیان هنوز هم برای بیان احساس خشم، ناامیدی، تعجب، نفرت، و نارضایتی از یک وضعیت از زبان بد استفاده می کنند (باگاتین، 2019). با احتمال تأثیر مدرنیته و سرمایه داری غربی در فرهنگ ایرانی، هنوز هم نفرین ها تأثیر قوی در زبان مردم دارند و ایرانی ها در مکالمات روزمره خود تمایل دارند که بیشتر و بیشتر از این ها استفاده کنند و بدون توجه به "هنجارها" مرتباً قسم بخورند و نفرین کنند.

بررسی آثار پژوهشی موجود در پیشینه تحقیق درباره نفرین ها و استفاده از آن ها نشان داد که نفرین ها بخش لاینفکی از کاربرد زبان در زندگی روزمره به شمار می روند. علیرغم اینکه در فرهنگ ایرانی- اسلامی نفرین کردن کار پسندیده ای به شمار نمی رود؛ نفرین ها کم و بیش در گفتمان افراد جامعه حضور دارند و افراد برای کاهش ناراحتی، بیان عصبانیت، مسائل روانشناختی یا مسائل تربیتی از نفرین استفاده می کنند. تحلیل محتوای نفرین های جمع آوری شده در پژوهش حاضر با استفاده از شیوه کدگذاری محوری نشان داد که در فرهنگ و زبان فارسی، نفرین های مرگ را می توان از لحاظ محتوا به چهارده گروه یا طبقه تقسیم کرد.

در جدول ذیل، نمونه های مضمون مرگ که یکی از مضمون های اصلی موجود در نفرین ها و شامل مفاهیمی چون نیست و نابود شدن، غسل میت، دفن شدن، مرگ با ذلت، مرگ ناگهانی و ... است، ذکر می شود. بیشترین مضمون اولیه در اینگونه نفرین ها نفرین نیست و نابود شدن با فراوانی 25 داده و کمترین آنها با 1 داده مربوط به نفرین های عزاء، سنگ قبر و عمر کوتاه به طور یکسان است.

زیر شاخه های غسل میت، عزاء، سنگ قبر، مجلس ختم، دفن شدن و لباس عزاء در مجموع با 28 داده از 94 داده نفرین هایی است که در ارتباط با فرهنگ است.

مضامین اصلی در نفرین های مرگ در فارسی			
ردیف	مضمون	نمونه	درصد (فراوانی)
1	نیست و نابود شدن	از روی زمین ورت داره	26.595% (25)
2	غسل میت	الاهی (فلان اندام) ☹ رو تخته بیفتد!	15.957% (15)
3	جان دادن سخت و بد	الاهی پریر بزنی!	4.225% (14)

4	مرگ آئی و ناگهانی	الاهی رو تخته مرده شور خونه از تن ات در آرن!	12.765%(12)
5	دفن شدن	الهی خاک چشم ☞ را پر کند!	6.382 % (6)
6	جوان مرگی	الهی حمله ات مزار بشود!	4.225% (4)
7	مرگ با ذلت	الهی ذلیل بمیری!	4.225% (4)
8	مجلس ختم	الهی حلوا ☞ را بخورم!	3.191% (3)
9	خبر مرگ	الهی خبرت را بیاورند!	3.191% (3)
10	بیدار نشدن	کبه مرگ را گذاشتن	3.191% (3)
11	لباس عزا	الهی سیاهت را سرم کنم!	2.127% (2)
12	عمر کوتاه	الهی خدا صد سال عمر (فلان) را یک روز کند!	1.063% (1)
13	عزا	الاهی مادرت به عزایت بنشینند!	1.063% (1)
14	سنگ قبر	الهی اسمش را روی سنگ بکنند!	1.063% (1)
	جمع کل		100% (94)

6. نتیجه

گفتار مردم یک جامعه و کنش‌های گفتاری آنان در مشخص نمودن اهداف و آرمان‌های یک جامعه تأثیرگذار است. نفرین‌ها به عنوان یکی از کنش‌های گفتاری قابل بررسی است. کلمه "نفرین" اغلب با طیف وسیعی از معانی به کار می‌رود. مطابق فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد، تعریف نفرین گفتاری یا عبارتی است در قبال شخص یا چیزی تا شرارت یا بدی غیرفیزیکی، انتقام الهی، یا سرنوشت بد و غیره بیان شود. نفرین و «لعن به معنای طرد و دور کردن با غضب است. که اگر از طرف خداوند باشد در آخرت به معنای عقوبت و در دنیا به معنای انقطاع از قبول رحمت و توفیقش است؛ و اگر از طرف انسان باشد به معنای دعا و نفرین و در خواست بر ضرر غیر است».

در فرهنگ ایرانی، زبان بد موضوعی ظریف است و در این جامعه دینی، فحش دادن و نفرین کردن چیزی است که بنا به انتظار باید از آن دوری کرد. استفاده از زبان بد به طور کلی توهین آمیز، مبتذل، نامفهوم و یا کفرآمیز است؛ ولی ایرانیان هنوز هم برای بیان احساس خشم، ناامیدی، تعجب، نفرت، و نارضایتی از یک وضعیت، از زبان بد

استفاده می کنند. با احتمال تاثیر مدرنیته و سرمایه داری غربی در فرهنگ ایرانی، هنوز هم نفرین ها تأثیر قوی در زبان مردم دارند و ایرانی ها در مکالمات روزمره خود تمایل دارند که بیشتر و بیشتر از این ها استفاده کنند و بدون توجه به "هنجارها" مرتباً قسم بخورند و نفرین کنند. بر اساس طبقه بندی محتوایی نفرین های فارسی مرگ، 94 داده در چهارده شاخه نیست و نابودشدن، غسل میت، مرگ آنی و ناگهانی، دفن شدن، جان دادن سخت و بد، جوان مرگی، مرگ با ذلت، مجلس ختم، خبر مرگ، بیدار نشدن، لباس عزا، عمر کوتاه، عزا و سنگ قبر دسته بندی شد. در بین این داده ها بیشترین فراوانی از آن طبقه نیست و نابود شدن، با فراوانی 25 داده و کمترین آنها با 1 داده مربوط به نفرین های عزا، سنگ قبر و عمر کوتاه به طور یکسان است. زیر شاخه های غسل میت، عزا، سنگ قبر، مجلس ختم، دفن شدن و لباس عزا در مجموع با 28 داده از 94 داده نفرین هایی است که در ارتباط با فرهنگ اسلامی- ایرانی است.

کتابنامه

قرآن کریم

ارل بی (1384) **روش تحقیق در علوم اجتماعی**، چ دوم، ترجمه رضا فاضل؛ تهران: سمت.

انزایی نژاد، رضا و منصور ثروت (1377) **فرهنگ لغات عامیانه و معاصر**، تهران: سخن

انوری، حسن. (1382). **فرهنگ بزرگ سخن** (جلد 8). تهران: انتشارات سخن

امینی، امیرقلی. (1353) **فرهنگ عوام**، انتشارات دانشگاه اصفهان
پیشقدم، رضا و دیگران (1393) «نگاهی جامعه شناختی به کنش گفتار نفرین: مقایسه زبانهای فارسی و انگلیسی»، **فصلنامه مطالعات زبان و ترجمه**، 2(47)، 45-71.

ترادگیل پیر (1376) **زبان شناسی اجتماعی درآمدی بر زبان و جامعه**، ترجمه محمدطباطبایی، تهران: مؤسسه انتشارات آگاه

جمالزاده، سید محمدعلی (1382). **فرهنگ لغات عامیانه**، تهران: سخن

چندلر، دانیل (1386) **مبانی نشانه شناسی**، ترجمه مهدی پارسا، تهران: انتشارات سوره مهر.

دهخدا، علی اکبر. (1373) **لغت نامه** دهخدا. تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

دهرامی، مهدی و مجتبی فهیمی پور (1396) «آفرین و نفرین در آثار ایرانی باستان و میانه»، **مجله مطالعات ایرانی**، سال 16، شماره 31، صص 65-79

راغب اصفهانی، حسن. (1412ق). **المفردات فی غریب القرآن** (مفردات الفاظ قرآن). بیروت/دمشق: دارالعلم

ساروخانی، باقر (1382). **روشهای تحقیق در علوم اجتماعی**، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

سید امامی، کاووس (1386) — **پژوهش در علوم سیاسی (رویکردهای اثبات گرا، تفسیری و انتقادی)** تهران: دانشگاه امام صادق

شاملو، احمد و آیدا سرکیسیان (1397). **کتاب کوچه**، 14 جلدی، تهران: انتشارات مازیار

فاولر، راجر (1395). **سبک و زبان در نقد ادبی**، ترجمه مریم مشرف، تهران: نشر سخن

فلاح رفیع، علی، (1390) **قامت زبان در ساحت عرفان**، تهران: علم

قنبری عدیوی، عباس، (1386) «**آفرین و ناآفرین در فرهنگ مردم بختیاری**»، فرهنگ مردم ایران، شماره 11، صص 69-88

مدرسی، یحیی (1391). **درآمدی بر جامعه شناسی زبان**، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ سوم

معین، محمد (1380). **فرهنگ فارسی (متوسط)**، ج 4، تهران: امیرکبیر، چاپ هفدهم.

نجفی، ابوالحسن (1378). **فرهنگ لغات عامیانه**، چاپ اول، تهران: نیلوفر.

نراقی، مولی مهدی (1389). **ترجمه جامع السعادات: علم اخلاق اسلامی** (جلد 1)، مترجم: سیدجلال الدین مجتبیوی. تهران: حکمت. چاپ نهم.

نراقی، احمد (1393). **معراج السعاده**، مشهد: به نشر(انتشارات
آستان قدس رضوی)، چاپ سوم.

Andersson, Lars-Gunnar & Trudgil, Peter. 1992. Bad Language.
London: Penguin Books.

Bagatin, Maurizio. (2019). ROMANO-ARABICA XIX Curses and
Profanity in the Languages and Cultures of the Middle East and
North Africa editura universității din bucurești ® 2019. XIX. 207-
222.

Brown, Penelope & Levinson, Steven. 1987. Politeness. Some
Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University
Press.

OED. Oxford English Dictionary. <http://www.oed.com>
COED. 2011. Concise Oxford English Dictionary. (12th edition).
Oxford & New York: Oxford University

D'Anna, Luca. 2014. Aspects of verbal Politeness in Maghrebi Arabic
Dialects. Naples: Unpublished PhD Dissertation

Hughes, G. (2015). An encyclopedia of swearing: The social history
of oaths, profanity, foul language, and ethnic slurs in the English-
speaking world. Routledge.

Jay, Timothy. 2000. Why We Curse: A Neuro-Psycho-Social Theory
of Speech. Philadelphia & Amsterdam: John Benjamins.